

Murska Straža

Glasi obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravnštvo v Radgoni, Murska ulica
št. 184. — Telefonska št. 31.
Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštnino
vred za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za
četrt leta 5 K 50 vin.

Inserati: Ena petatolpna petivrstica (prostor 3 mm
visok in 54 mm širok) 80 vinarjev.
Pri večkratni objavi primeren popust.

Brezvestni poskusi.

(K 1. majniku 1920).

Brez dvoma je, da ima železničarska stavka politični značaj. To se pravi: ne gre v prvi vrsti za to, da se izboljšajo mezde železniškim uslužbencem, ker bi v tem slučaju stavka pričela šele v tistem trenutku, ko bi se razbila pogajanja z delodajalci; ampak gre izključno zato, da komunistična stranka, ki je razrušila jugoslov. socialnodemokratsko stranko ter prevzela vajeti njene izvrstne organizacije, preizkuša svojo moč. Ta moč stremi za uničenjem sedanjega družabnega reda potom nasilnega prevrata, ki bi na razvalinah sedanje državne oblike vzpostavil sovjetsko ljudovlado. To je pokazala tudi splošna stavka, v tem znamenju so padle dne 24. aprila v Ljubljani prve žrtve »slovenskega« boljševizma. Brezsmiselno bi bilo, če bi naši komunisti pred ljudstvom zanikali, da hočejo uničiti jugoslovansko državo. Oni to morajo storiti in iz njihovega stališča je to upravičeno, nujno.

Toda vprašanje je, kaj porečemo k temu — mi? Kdo? Ti in tvoji sosedi in vsi drugi, kar nas je v občini, deželi, državi! Gospodje komunisti mislijo o nas tako, kot je mislil Friderik Veliki, ki je dejal, da so ljudje na svetu ravno iz tistega vzroka kot jeleni v parku: da jih nekdo gleda in se igra z njimi. Gospodje vedo, da revolucija ne more dati na glasovanje, ali naj se prevrat izvrši ali ne, temveč enostavno vsili voljo nekaterih vsem ostalim. Tako bi se mi nekega lepega dne znašli na tleh nove države in bi nam gospodarili tisti, ki sedaj kriče po ulicah, da nas hočejo »osvoboditi«.

Mi si pa prepovemo take poskuse. Profesori režejo živim žabam posamezne ude, da študirajo delovanje živecev. Temu se pravi vivisekcija, in komunistični poskusi niso na našem narodnem telesu nič drugega kot vivisekcija. Široke plasti ljudstva so odločno proti temu brezvestnemu mrevrenju. Dovolj so nas rezali pet let, sedaj pa hočemo mir, delo in red. V tem je ves naš program, vsa naša politika. Hočemo državo, ki nam ta program izvede. Ali bi morebitna sovjetska republika bila v stanju, da to stori?

Imamo o komunizmu svoje mnenje, ki ni vzeto iz starega skladišča kapitalistične modrosti, toda vsi dosedanja načini, s katerimi so se skušale te ideje postaviti na tla resničnega življenja, so popolnoma odpovedali in se pokazali za zmotne. Kadar zdravniki iznajdejo novo zdravilo, ga ne uporabijo najprej na človeku, temveč po dolгих poskusih in študiranju začnejo na pr. psu. Dandanašnji pa se je našlo nekoliko mladih ljudi, ki so odkrili v doslednem izvajanju nauke nemških modroslovcev Marksa in tovarišev edino in univerzalno zdravilo za bolehalo človeško družbo. Postavili so se na trg in kriče: Vsi, ki ste revni, zatirani, nesrečni — vsi proletarci — združite se, zakaj našli smo lek, ki bo odpravil vso revščino in nesrečo iz sveta! Naravno je, da se jih množice tesno oklepajo. Kdo izmed nas v tej vojni ni spoznal, kako težko je včasih biti človek? Toda kričavi soci-

jalni zdravniki niso niti iz daleka na jasnem, ali ima to zdravilo v resnici tisto čudodelno moč, v katero verujejo izstradane množice. Pogledimo na Rusko, kjer so najprej napravili močen požirek iz stekleniče Marksovega boljševizma. Ali jim je tam bolje? Ne! Lenjin in Trockij sta morala sama priznati, da komunizem v praksi ni prinesel tistega, kar je obetal v teoriji. In ta poskus je izredno dragocen! Kako ogromna, neprecenljiva škoda se godi Rusiji! Koliko let bo treba, da se to velikansko telo zopet opomore! In da ne pozabimo: v Rusiji ni ne miru ne reda. Delavci so se dolgo borili za to, da delajo samo 8 ur na dan, ker daljše delo škoduje telesno in duševno. Boljševiki pa so morali upeljati 12 urni delavnik. In draginja? V Moskvi stane funt moke 1200 rubljev, funt mesa pa 500 rubljev. In vendar Rusija pridela največ žita. Vzrok tiči v tem, ker ni reda in nobene resnične vlade. Produkcija je padla skoraj za 70% tako v poljedelstvu kakor v industriji. Ruska država pa je velika in močna, zato ne podleže učinkom strupenega zdravila. Ampak pogledimo na Madžarsko! Kakor žaloigra se sliši trpljenje ogrskega proletarijata. Pred vojno je bil eden najbolj brezpravnih v Evropi, po razpadu kraljestva se je dal premetati od neresnih zdravnikov in je zaužil boljševizem. Posledice so bile: v vsej Evropi ni take grozovlade, kot je na Madžarskem. Moč je v rokah oficirjev in grofov. Vsaka javna beseda o svobodi se kaznuje z večletnim zaporom. Delavec nima pravice zahtevati višjih mezd, dasi ravno ga draginja žene v obup in mu koplje grob.

Iz vsega tega lahko sklepamo, da komunizem ne more rešiti sodobnega socialnega vprašanja, zakaj komunizem je isto kar prevrat, nered, splošno razkrajanje gospodarskih in uravnih sil, vojna, podiranje in najhujša prilika za zmago onih večno čuječih tamnih sil, ki tako besno sovražijo svobodo, kakor jo mi strastno ljubimo.

V naših razmerah bi bili komunistični poskusi še posebej nevarni. Predvsem: naše meje niso sigurne. Italijan se trudi s vsemi sredstvi, da nas oslabi. Zadnje dni je nameraval s svojimi četami zasesti železniško progo med Ljubljano in Špiljem. Zakaj? Imel je pretvezo, da v naši državi ni miru in reda. Viaki z živili ne morejo na Dunaj. Ob madžarskih mejah se je pojavila Horthyjeva armada. V obmejnih mestih so nastali upori. Tudi severni sosed Nemec komaj čaka, da »osvobodí« nemškutarje. Dokler je tako, ali je res potrebno, da postane ravno najmanjši in najslabši narod član tretje internacionale? Ne, to je samomor in k samomoru nas hočejo prignati komunistični agitatorji, ki so plačani z tujim denarjem, podpirani od tujih šovinistov.

Dalje: znano je, da nas je v Jugoslaviji nekaj okrog 12 milijonov, od teh pa je 8 milijonov analfabetov (t. j. ljudi, ki ne vedo čitati in pisati). Razsodnemu človeku je takoj jasno, da se da tako nezavedna večina z lahkoto strahovati in pridobiti za vse, kar hočeš. Res, tudi za komunizem, kakor kažejo razmere na Hrvaškem in v Srbiji! Toda pri tem ne igra osebna zavest ali prepričanje prav nobene vloge. Jutri bodo nezadovoljni z komunisti in kakor so včeraj rušili narodno državo, tako bodo jutri komunistično — tokrat seveda na račun reakcije in tiranije. (Madžarska!) Pomnimo, da je reakcija v vsaki državi prav tako doma kakor »boljševizem«.

Mi pa hočemo red, mir in delo. To nam lahko zagotovi edinole država, ki temelji na pravnem stanju in ki priznava nepotvorjena načela demokracije. Taka država je Jugoslavija. Sedaj imamo vlado, ki se vsaj trudi in dela za blaginjo ljudstva. Dobimo ustavo in izvolimo si parlament, ki bo stal na straži za našo svobodo in ki bo zakonitim putem uvajal neizogibne socialne reforme. Nam preostane samo to, da »vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečamo naši jugoslovanski državi, za njen procvit, kulturo in blagostanje«. (Dr. Krek.)

Priznajmo odkrito: razum in srce nam res kažeta samo to, ampak, veste, Srbi... Menimo, da je to pri velikem delu slovenskega in hrvaškega naroda najbolj pekoča rana. Taka nasprotja so stara in zgodovinsko umljiva, saj je celo med Prusi in Bavarci podobna napetost. Pri nas pa je preveč tujih hujskačev in zategadelj rana še bolj skeli. Res je, da srbijanski režim nosi odgovornost za marsikatero napako. Poznamo ga od vseh mogočih strani: valutna reforma, vojaški sistem, upravna birokracija itd. Zlasti mu ne odpustimo, da je pogljal polovico našega visokošolskega dijaštva v komunistične vrste in z tem odtujil mladino pozitivnemu delu za narod, državo. (Slovenski in hrvaški dijakci dobe 400—500 K štipendij na mesec, srbijanski pa 500 frankov. Sedaj šo pa našim zabranili študij v inozemstvu!) Toda to so težave, ki so v mladi, pravzaprav še nastajajoči državi prav tako neizogibne, kakor so neizogibne težave na pr. v mladem zakonu. Radi tega vendar ne moremo prodati svoje svobode Nemcu in Lahu, ki bi nas narodno iztrebila in gospodarsko do kosti razjedla, oziroma komunistu, ki bi storil ravno isto.

Uverjeni smo, da bo ves narod odločno obsodil brezvesten poskus, da se v naši deželi obnovi vojna, tokrat domača vojna, ki bi končala v tujo korist. Naš narod hoče red in mir, da lahko pošteno dela. Kadar bo pošteno delal, bo upravičeno zahteval tudi pošteno plačo; kdor bi ga skušal speljati na razna polzka pota, se bo sam speljal po njih doli v globočino pozabljenja!

Tedenske novice.

Ognjeni krst. Slovenski komunisti so napovedali za nedeljo in ponedeljek (25. in 26. aprila) splošno stavko. Ponekod je zaslepljeno delavstvo razumelo gibanje zadnjih dni tako, da se hoče pri nas vpeljati sovjetska (boljševiška) republika. Baje so nekateri strastni »boljševiki« že javno imenovali svoje osebne nasprotnike, katere bodo mogli takoj po prevratu v imenu svobode zaklati ali milostno izropati. Zakaj naravno je, da se pri nas tako razumeva komunizem, ki bi naj bil popolnejša socialna etika... »Kri bo špricala dva metra visoko«. V Ljubljani se je zbralo do 3000 ljudi, ki so se dali od brezvestnih ogitatorjev zapeljati pa so šli v obhodu po mestu »vreč vlado«, da se vendar enkrat »vremena Kranjcem zjasne«. Ker so hoteli razorožiti orožnike in so streljali na njih, se je orožniški kordon postavil v bran ter ustrelil med množico. Padlo je 10 mrtvih delavcev (med temi petletno dekle), mnogo pa jih je bilo ranjenih. Z krvjo nedolžnih, nahujskanih žrtev so krstili spočeto, a nerojeno »slovensko sovjetsko republiko«, kateri bi pa napravila hiter konec Italijan pri Ljubljani in Nemec pri Mariboru.

Plače železničarjev. Danes vsak stan — verižniki in vojni dobičkarji so častna izjema! — z težavo izhaja. Tudi najbolj delaven in skrben človek se mora upravitelj boriti, da se lahko do sitega naje in vsaj za silo obleče. Vsi bi bili upravičeni k štrajku in vsi bi lahko zapustili delo, prekrizali roke in z odprtimi usti čakali, kedaj prilete pečene vrano naravnost v grlo. Toda življenje je boj in kdor ne dela, ne more jesti, to je zakon življenja. Socialni čut zahteva, da se mora vsakomur omogočiti delo in jelo. Za svoje delo pa mora prejeti toliko, da lahko izhaja in živi dostojno. Če se kateremu stanu odreka ta pravica, je stavka nele upravičena, temveč tudi docela umestna in razumljiva. Ali je tako tudi pri železničarjih? Znano je, da so železniški uslužbenci v primeri z drugimi kategorijami dobro plačani. Železniški strojevodja z 20 službenimi leti, poročen, z dvema otrokoma, dobi mesečno 3300 K. že navadni železniški delavec prejme mesečno najmanj 820 K. Jasno je, da se z temi prejemki ne da živeti tako kakor v mirnih časih. Toda kdo izmed nas more tako živeti? Koliko bi se jih oglasilo, ki delajo težje in katerih delo zahteva dolgih priprav, pa nimajo niti izdaleč takih prejemkov.

Kaj delajo tujci pri nas? Na vodilnem mestu pri slov. komunistih se nahaja iz Madžarske pritepeni učenec Bele Kuhna — marioski socialistični tajnik Wallisch. V lastni domovini bi mož imel posebno srečo, če bi ga samo zaprli, pri nas pa se giblje popolnoma prosto in hujša naše delavstvo proti državi. Ali trebamo tujih komunistov? Tujci naj med svojimi ljudmi delajo na to, da se jim čimprej odpre komunistični paradiž, mi pa imamo, hvala Bogu, dr. Lemeža in še par takih, ki bodo bolj razumeli vbijati v naše glave prepričanje, da bo takrat dobro v slovenski domovini, ko bodo rdeči gospodeki ljudski komisarji in ko bo delavec delal namesto 8 ur — 12 ur. Da, takrat!

Odmevi na mejah. Že delj časa se opaža med madžaroni na bivšem južnem Ogrskem, ki sedaj pripada naši državi, protidržavno razpoloženje. Jasno je, da je to madžarsko delo. Dne 19. t. m. ponoči je nestal v Subotici upor. Nastopile so 4 oborožene tolpe Madžarov ter skušale zasesti mesto. Boj je trajal do 3. ure zjutraj. Tudi mestno prebivalstvo je bilo deloma oboroženo. Jugoslovansko vojaštvo je upor zadušilo. Preiskava je dognala, da so vstajo pripravila madžarska irendetistična društva. Mnogo oseb je zaprtih.

Upor v Subotici je pokazal, da je madžarski upravitelj Horthy mobiliziral armado in pripravil ob Demarkacijski črti večje število vojaških čet. Če bi se delo madžaronskih tolp posrečilo, bi Madžari takoj zasedli, kolikor bi so dalo. Naša vlada je diplomatskim putem obvestila zavezniške sile o madžarski mobilizaciji. Radovedni smo, kako bodo te poučile mogočnega gospoda Hortyja o pokornosti in o — mednarodnem pravu. Kdor ne uboga danes Jovana, se jutri tudi Johna ne bo ustrašil!

Ne hitite! Gori nad Špiljem sta dve občini Klanci in Gradišče, ki ju je mirovna pogodba navrgla Avstriji. Ker pa se srečni nemčurji le ne morejo učakati vrnitve v blaženo deželo, so zaprosili dunajsko vlado, naj radi njih zbobna sanremsko mirovno konferenco ter ji razloži, kaj se godi v Klancih in na Gradišču. Le počasi, očanci! rekvizicije vam ne bodo ušle in če jo tam okrog žetve primahate pod Gradec, vam utegnejo postaviti še slavalok z napisom: „Willkommen!“

Komunistični Hrvatje. V Zagrebu je bil izvoljen za župana komunist Delić, v Karlovcu komunist Majdec. Tudi iz manjših mest in trgov prihajajo vesti o komunistih-županih. Kakor se poroča, vlada ne mara potrditi Delićeve izvolitve.

Frankovci. Ker zagrebški frankovski odborniki niso upali priti k prvi seji mestnega zastopa, so se njihovi mandati ob splošnem odobravanju razveljavili. Tako je Zagreb rešen vsaj te sramote! Vodja frankovcev dr. Sachs je prejel od Italijanov 7 milijonov lir, da bi organiziral protidržavno gibanje v Jugoslaviji, mož pa je bil tako čeden, da jo je z temi milijoni popihal v Švico in jih tam naložil na svoj račun. Lahko si mislimo, kako Italijani

zijajo za njim. Ko bi se Janezek izogibal gnoja, ne bi smrdel po gnoja!

Veliko cerkev v čast sv. Save, prvega arhiepiskopa in največjega prosvetitelja srbskega, nameravajo zgraditi Srbi v Beogradu ter nabirajo širom Jugoslavije denarnih prispevkov. Sv. Sava je bil sin znanega srbskega kralja Stjepana Nemanje in je umrl l. 1237 v Trnovem na Bolgarskem. L. 1595 so dali Turki njegove telesne ostanke javno sežgati.

Pravno fakulteto so dne 15. t. m. slavnostno odprli v Ljubljani. Ostale fakultete so odprte že od lanske jeseni.

Dobrovoljci. V komisijo za sprejem rez. oficirjev v našo vojsko je poklican kot zastopnik dobrovoljcev prof. Vagaja, podpredsednik društva jugoslov. dobrovoljcev v Ljubljani.

Pri Kapeli se vrši v nedeljo, dne 2. maja popoldne ob 3. uri v gostini „Pri zidu“ ustanovni občni zbor čebelarke podružnice. Pride g. Jurančič. Vsi čebelarji se vabijo k obilni udeležbi.

Politični pregled je moral izpasti, ker so bili drugi sestavki že odpreje stavljani.

Prekmurje.

Prekmursko pismo.

Zmálami i zkrátkimi rečmij stopin pred prekmurske Slovence i po našen slovenskon jeziki boden pisao, tak, kak mij Prekmurci v rovenskom i v goričkom gučimo. Jáko so nan potrebne edne novine, štere bi po našen jeziki prihájale, i štere bi mij je tudi lejko razmili. Dosegamao ešče etakši novin nega! Edne jestejo, štere gospod Klekl dájó vó po „Novine“ iméni, samó ka je istina, to istino vó moren povedati! „Novine“ bi bilé za nás zátok ká nás zagovárjajo i za naše lústvá reč vó dájó. Samó pri tej je to falinga, ká mij višé Murske Sobote je ne rázmimo, i to ká návjikše sámó zavatlúvanje so. Čitaka „Novine“ bi nej tak po „babilonskon“ jeziki prihájale, tej bi bilé za nás. Etak niso zátok ka je nerázmimo. „Murska Straža“ je raynotak za nás, zátok ka mij prekmurski Slovenci jo tuidik nerázmimo. Istina ka nas zagovárja i za nás piše. To se zná, i se vidi, ka náa prekmürskin Slovencon trnok trbej edne „Novine“, štere bi za nás i za našo skrp delale. To zdaj náj bole vidimo pri penezáj, kelko je náše, lústvo kvárno polek penes dolštemplanja i pri notrimějavanji. Čitaka bi mij láni vjesén edne takše novine meli, štere bi po našen jeziki bilé naštanpane, ka bi je lejko rázmili i štere bi za nás pisale, té bi nás vjesen madjárski ágítatorji nej tak zmešali i mij bi naše bankovce lejpo doj dálí poštemplati pa bi zdaj níkšega kvára nej meli. Trávnok tuk zdaj čitaka bi mij po našen jeziki novine meli, šter bi razmeli i štere bi nás zagovarjale i za nás delale, tak bi mij zdaj tuidik nej telko kvárni bilij polek tej čistij penéz, štere zdaj za 40% moremo tá dati i po istini bi pa samo za 20% doj potegnoti mogla naša država, naše peneze v red postaviti. I zakaj je to nej? Zátok ka pri državi níkoga nemamo, što bi se za nás skrho i što bi nás prek Mure zagovárjao i za nás delao. Čitaka bi pa meli edne novine, štere bi v našen jeziki bilé, tak zdaj bi néj teliko kvárni bilij pri čisti penezáj. Eto van poven ka čisti penezje 100 koron 60 jugoslávské vrednosti májo, to je Uradni list (Hivatalos-láp) prinesao. I po pravici bi se tej čisti penezje tuidik mogli zdnj 100 koron za 60 koron notri pobrati. Či že ednok naša država nám nešče ešče ednok za 20% štemplati. Lejko bi včínila, ka zdaj te čiste peneze bi nej bank za 20% v žepko devo i za 100 koron samo 40 koron davo lústvi, nego bi dáćinski urad (Adobivatal) brezi % vó menjavao na dináre. Eči bár to se vidi ke znami tak delaje kak stühincami.

Eti sen samo par zrokaj naprej prinesao i z etoga se vidi kakšni tühinci smo mij pred našoj državi. I zakaj? Pálík samo zátok, ka nemamo níkšega organa, níkšega voja, šteri bi

našo volou i našo navdo i želenje pri našoj državi naprej dao. Tej voj, tej organ morejo edne novine biti, štere do po našen jeziki, po takšen, kak mi gučimo, do se pisale i rédile. Nove novine se vó etoj velkoj drágoči nemrejo vó dati, zátok ka to trnok dosta bi koštalo. Nego tak ščemo, ka Murska Straža eden stran bi nán za naš jeziki po „Prekmurje“ imenon prek dála, v šteren bi vsakši keden po našen jeziki prihájalo. Prosim še tiste prijatelje, šteri bi v etom na pomoč šteli biti si naj vzemejo mali trüd i agitirajo za eto, ka bi to mogoče bilo vó doprinesiti i naj škupor spišejo tiste, šteri bi z malim stroškami na pomoč bilij. Prosin še prijatelje, šteri eto želejo, naj svoj odgovor Murski Straži na znánje dájó. Franjo Falanyi.

Vendi (to so odpúšćeni „notariúši“, učí) telji, uradniki in veleposestniki iz Prekmurja so zopet poslali antantnim vladam protest proti jugoslovanski zasedbi in priklopitvi Prekmurja k naši kraljevini. Menijo namreč, da so inozemski krogi popolnoma nepoučeni o madžarskih razmerah in da si bodo dali nasuti pesek v oči. Toda antanta dobro pozna Madžare, tudi če se skrivajo v „vendskih“ oblačilih. Taki „protesti“ so pač lahko za razvedrilo in kratek čas mirovnim delegatom, izključeno pa je, da bi jih kdo vzel resno. Madžarsko zatiranje Slovakov, Jugoslovancov, Nemcev in Romunov na Ogrskem je znano celemu svetu. Že pred vojno se je pisalo o njem v vseh evropskih jezikih; posebno znan je velik spis angleškega publicista Setona Watsona. Če se v „vendski“ spomenici zatrjuje, da je „vendski“ jezik veljal v šolah, pri sodnji in uradih, se bo vsak poznavalec razmer smejal tej naivni laži. Ali so res na Madžarskem vsi tako slepi, da ne uvidijo da ves svet pozna ogrske razmere in da je vsaka laž samo dokaz za pristno arpadsko nepoštenost in nizko kulturo?!

„Naše Prekmurje.“ Prekmurje je dežela, ki je bila več kot tisoč let ločena od ostalih slovenskih dežel. Sama je prenašala madžarski jarem, sama se borila za svoj obstoj in sama, brez pomoči ostalih bratov, umirala. Zato je umljivo, da smo Slovenci ob osvobojenju komaj spoznali našo starodavno Koceljevo kneževino. Potrebno je, da se slovenska javnost seznani z zgodovino, narodopisjem in gospodarskimi razmerami Prekmurja. V ta namen nameravam podpisani spisati knjigo pod naslovom „Naše Prekmurje“. Ker sem skoraj brez vsakih virov, prosim prekmurske rodoljube, zlasti velečastito duhovščino, da mi gredo z potrebnimi podatki na roko. Posebno bi mi dobrodošli razni narodopisni opisi: šege in navade ter narodne pesmi. Kdor ima kake prekmurske knjige, naj mi jih odstopi oziroma posodi. Za vsako pripomoč bom zelo hvaležen! — B. Borko, urednik „Murske Straže“ v Radgóni.

Domače vesti.

Gornja Radgona. Gornjeradgonsko bralno društvo priredi v nedeljo dne 2. maja po večernicah v posejilniški dvorani igró „Domen“. Sodeloval bodo tudi pevski zbor bralnega društva. Vsi člani in prijatelji našega bralnega društva se vabijo k obilni udeležbi.

Gornja Radgona. Strah verižnikov, tihotapcev in navijalcev cen, ki se je pojavil na naši meji v podobi g. policijskega komisarja Beblarja, ne sme prestrašiti nas, ki imamo čisto vest. Vedno vpijemo, da trgovci delajo previsoke dobičke in da obrtniki predrago računajo. Vlada pa ima za vse to gluha ušesa. Res pa je, da vlada nima svojih ušes v vsaki fari ali na vsaki cesti. Zato pošilja k nam uradnika, ki ima moč in pravico, da zatira navijalce cen in druge podobne pliče. Kdor tedaj va ali sluti, da kateri trgovec oz. obrtnik odira svoje klijente, naj stopi h g. komisarju in mu to pove. Le s sodelovanjem poštenih državljanov bo vladi mogoče napraviti konec izkoriščanju revnejših slojev in drugim podobnim izrastkom naših nezdravih razmer.

Radgona in okolica. Odkar obstoja Mohorjeva družba, ima v Radgóni svojega poverjenika in vsako leto prav lepo šterilo udov. Pristopali so celo Nemci, kakor na pr. grofica Wurmbbrand. Letos pa se je zgodilo nekaj neverjetnega: točasní g. poverjenik ni hotel udom izročiti družbinega koledarja. Na prošajo udov ga je morala vojaška oblast pri njem zapleniti in sama razdeliti. Ta zagrizenost mestnega kaplana je vzbudila med tukajšnjimi Slovenci mnogo ogorčenja. Menda se je g. kaplan hotel prikupiti radgónskim protislovenskim hujšakcem, z tem pa je katoliški stvari mnogo več škodoval kot pa koristil. G. kaplan (rodóm iz Celja

slovenskih starišev seveda, sicer ne bi bil tako zagrizen Nemec! se je izrazil, da je Mohorjev koledar preveč političen. Res pa je, da je on preveč političen — mnogo večji nacionalist, kakor je treba biti kat. duhovniku, ki deluje ob meji dveh držav in dveh narodnosti, katerih skupne verske interese bi moral podpirati in z njimi delovati za mir, spravo in ljubezen. Če g. kaplan ruje proti slovenski bratovščini, kakor je družba sv. Mohorja, tedaj se pred očmi svojih vernikov slov. narodnosti sam obsoja. Ali pa morda ne priznava, da bi bili njegovi župljani Slovenci? Tedaj bo treba iti poslušat njegovo nedeljsko slovensko pridigo v slovenski cerkvi v Radgoni! Clara pacta . . .

Gornja Radgona. Tukajšnja podružnica »Jugoslov. matic« se leporazvija. Ima že preko 100 članov. Prihodnjič kaj več. — Carinik Schumi je premeščen. Bil je že čas! — 1. majnika bi morali Slovenci po prerokovanjih radgonskih veljakov zapustiti mesto. Pa smo tu in želimo avstrijski republiki vse najboljše, zlasti pa Radgončanom, ko bodo enkrat v njenem naročju.

Himen. Poročil se je v nedeljo dne 25. aprila v Radgoni g. Franc Jerebič, pis. ravnatelj Gospodarske zadruge v Gornji Radgoni z gđc. Treziko Kovačevy iz Žetincev pri Radgoni. Mlademu paru mnogo sreče!

Ljutomer. V Stročji vasi je umrl 15. aprila poštna kmetiška korenina — g. Jožef Vrščič v 71. letu svoje starosti. Rajni je bil svoj čas član okr. zastopa, več let župan, svetovalec in odbornik ter ud. krajnega šolskega sveta. Sovasčanom je bil dober svetovalec. Naj v miru počiva!

Ljutomer. Na Vnebohodu t. j. 13. maja se snuje tukaj za celi okraj podružnica »Jugoslovanske Matic«.

Mala Nedelja. Prireditelj tamburaškega in pevškega zbora je uspela nad vse pričakovanje v splošno zadovoljnost. Le tako naprej!

Ljutomer. Na obrtnem shodu »Slov. trgov. in obrtnega društva« dne 11. aprila t. l. zbrani obrtniki brez razlike strankarske pripadnosti so se soglasno izrekli proti sebični, slepi in brezplodni politiki poslancev v Narodnem predstavništvu in so izrazili zahtevo, da se kar najhitreje razpišejo volitve, ki bodo državo privedle do zdravejših razmer.

Mohorjeva družba. Udje Mohorjeve družbe iz radgonske župnije se sprejemajo v župnijski pisarni v Gornji Radgoni.

Redek slučaj. Cebelar Andrej Kerec v Ivanjševskem vrhu pri Radgoni je dobil že 25. aprila prvi roj. Pač tudi letošnja zgodaja pomlad!

Gospodarstvo.

Vinarski ravnatelj Puklavec: Škoda, povzročena po peronospori in oidiju lansko leto in kako se je je obvarovati letos.

Kar se tiče zatiranja trtnih škodljivcev, peronospore in oidija, se žal še vedno delajo velike napake. Zatorej mi naj bo oproščeno, če se spet lotim razmotrivanja te stare tyarine ter poskušam opetovano opozoriti na nedostatke, ki se delajo pri zatiranju teh najhujših sovražnikov naše vinske trte.

Pri zatiranju peronospore se delajo napake: 1. pri sestavi galično-apnene zmesi; 2. pri izvajanju škropljenja.

Kar se tiče množine galice, ki jo uporabljamo pri sestavi galično-apnene zmesi, se premalo upošteva dejstvo, da je množina modre galice, ki jo moramo vzeti na 1 hl vode, odvisna od vremena dotičnega leta. Med tem, ko v normalnih letih zadostuje 1 kg galice na hl vode, ta množina niti iz daleka ne zadostuje v vlažnih letih, kakor je bilo lansko. V vlažnih letih se mora uporabiti precej močnejše tekočine, to se pravi, vzeti se mora več galice na hl vode, če se hoče doseči popoln uspeh. Lansko leto sem opazoval, da so le oni vinogradniki dosegli popoln uspeh, ki so uporabljali 2 % ne galično-apnene zmesi, to se pravi oni, ki so vzeli na 100 litrov vode 2 kile galice.

Ravnati se moramo tedaj pri sestavi galično-apnene zmesi po vremenu, ki isto leto prevladuje; pred vsem ne smemo preveč štediti z galico.

Pri sestavi galično-apnene zmesi pa se navadno dela tudi ta napaka, da se doda preveč apna. Vedno se še noče upoštevati, ozir. se premalo upošteva dejstvo, da apno ni tvarina, s katero bi se dala peronospora preprečiti, temveč da je apno le snov za ublažitev razjedalnih lastnosti galice in se uporablja pri sestavi zmesi le v svrhu neutralizacije, to se pravi, z apnom se odvzame, ozir. ublaži razjedalna lastnost galice, ker bi se inače požgalo s škroplivom perje.

Pa to še ni vse! Dognano je, da apno jemlje zatiralno moč bakreni galici, ozir. učinkujočemu delu iste, bakrenemu oksidu. Čim več toraj primešamo apna galično-apneni zmesi,

tem manj učinkujoče bo škropivo. Apno se mora tedaj smatrati kot potrebno zlo, ki ga sicer moramo dodati gotovo množino, a se vsakim dodatkom nad to množino si škodujemo sami sebi.

Apno omeji učinek galice tudi na ta način, da nastanejo iz njegovih prvotno v vodi lahko raztopljivih spojin na zraku ogljikovo-kisle spojine (n. pr. ogljikovokislo apno-navadni apnenec), ki so pa skoraj neraztopljive v vodi. Če si predstavimo, da je vsaka trohica galice, kot učinkujočega sredstva proti peronospori, obdana od skoraj neraztopljive plasti ogljikovokislega apna (apnenca), lahko uvidimo, zakaj vsak dodatek apna, ki ni potreben za neutralizacijo kislega značaja galice, učinkujočo moč iste pomajšuje, ozir. preprečuje.

Koliko apna se torej naj dodene galični raztopini?

To se v številkah žal ne more navesti, ker je apno zelo različno v svoji sestavi, ozir. vsebuje različne množine apnenega oksida, spojenega z vodo (kalciumoksidhidrata), ki je učinkujoč del v apnu, on del, ki neutralizira kisli značaj galične sestavine, to se pravi, ki povzroči spojitev kislin (posebno žvepljene kisline) n. pr. v žveplenokislo apno (sadra ali gips), ki nima nobenih razjedalnih lastnosti.

Poznamo pa sredstvo, s katerim se na najpriprostejši način da določiti, koliko apnenega beleža moramo dodati raztopljeni galici, da jo razkisamo in sicer je to takozvani rdeči lakmuspapir, ki postane moder v trenutku, ko je dovolj apna v tekočini. Še boljši, kakor lakmus, je pa takozvani fenoltaleinapapir, ki je bel in postave živo rdeč, ko nastopi neutralizacija.

(Dalje prihodnjic.)

Posvetovanje o pospeševanju živinoreje v Sloveniji.

(Konec.)

Obenem z licencovanjem plemenskih bikov se bo vršilo letos pregledovanje bičkov od šestega meseca naprej in se bodo za lepe bičke delile vzrejevalne nagrade, pod pogojem, da jih bo posestnik redil za plemo ali pa ponudil v nakup državi v plemenske svrhe.

3. V Sloveniji imamo štiri glavne pasme in sicer:

belo marijadvorsko,
pšenično oziroma sivkasto pomurkomuriško,
rdečecikasto pincgovsko in
rumenocikasto (lisasto) simendolsko pasmo.

Razventega se je zadnja leta na Dolenjsko sistematično uvajala montafonska pasma v svrhu zboljšanja oblik in užitka prvotne sive pasme, kakor se sliši s povojnim uspehom, posebno če se pašniki na razpolago.

Za malo Slovenijo je število pasem gotovo zadostno visoko; zato je opustiti vsako nadaljno neplodno eksperimentiranje z novimi pasmami. Dosedanji pasemski okoliši naj ostanejo neizpremenjeni. Prišel je čas podrobnega dela v živinoreji, ki se mora vršiti v znamenju zboljševanja pasme same iz sebe potom prevdarnega odbiranja za plemo, ustanavljanja rejskih središč in priprave za mlečna kontrolna društva. Ustvarimo več in boljšo krmo, to bo napravilo boljšo živino, ne pa nove pasme. Med živinorejci naj se širi misel samozavesti in samopomoči.

4. Živinske razstave so jako važne za napredek živinoreje; naj se prirejajo tako, da se vzbuja zanimanje za rejsko delo in stremenje živinorejcev v širših krogih. V prvi vrsti pa naj bodo razstave sredstva pouka in zato zmirom zvezane s praktičnim poukom in predavanjem o dosedanjem uspehu in prihodnjem delu v živinoreji. Res odlične živali naj se nagrade s primerne visoko premijo. Večjo važnost bo polagati na mlečnost pri kravah. V Sloveniji se bo letno vršilo v jesenskem roku 16 živinskih razstav s premovanjem, v Solčavi in na Jezerškem tudi za ovce. V obdarovalne namene naj krajevni faktorji (okr. zastopi, občine, denarni zavodi) prispevajo po svojih močeh, naj tekmujejo s tem, da spravijo vsoto skupaj, ki je enaka državnemu prispevku. Izrekla se je želja, da se delijo diplome in vidni znaki (obeski) premiranim živalim, tej želji bo skušalo poverjenišstvo ustreči, kakor hitro bodo razmere dopuščale.

5. Kot sredstvo za zboljšanje vzreje prihajajo v prvi vrsti v poštev pašniki, zlasti planinski. Gorski in planinski kraji so in bodo

ostali vedno rezervoar zdrave živine, iz katerega črpajo dolinski kraji. Zato je gospodarsko največje važnosti, da se vprašanje planinskih pašnikov pri izvedbi agrarne reforme reši povolno. Zahteve živinorejcev iz Bohinja, Gorenjske, Koroške in Solčave soglašajo v sledečem: planine, ki služijo živinorejski produkciji naj se isti ohranijo, oni kompleksi, ki so služili kedaj temu smotru, pa so se tekom let vsled forsiranja drugih panog živinoreje odvzeli, naj se vrnejo prvotnemu namenu. Vsled enostranske regulacije in pogozdovanja planinskega, sveta je število živine v gorskih krajih silno padlo. Zahteve posyetovalcev so izzvenele v sledeče predloge:

a) Naj se izvede strokovni pregled regulacije planinskih pravic; nekdanje kmetske pravice naj pridejo zopet v veljavo.

b) Planšarstvo naj spada v okvir živinorejskega napzornišstva in je nastavi živinorejsko naobraženega strokovnjaka kot planšarskega nadzornika.

Kmetijsko poverjenišstvo hoče posvečati planšarstvu vso mogočo pozornost, bo stopilo v stik z vsemi zadevnimi činitelji in skušalo priboriti živinoreji starih pravic. Kjer se gre za ploskve, ki spadajo pod agrarno reformo, naj živinorejci skrbijo, da izvolijo v občinske agrarne odbore energične zastopnike in se naj organizirajo v društva in skupine, kajti posameznim kmetovalcem se bode oddajalo v zakup ali končno last le takšne pašnike, ki ne bi bili primerni za skupno izkoriščanje.

V krajih, ki niso primerni za razvoj pašništva, naj skrbijo živinorejci, da bo imela mlada živina v bližini hleva tekališča in torišča na razpolago, kjer se lahko zadostno pregiblje.

Za napravo in popravo hlevov, gnojišč in gnojničnih jam se v bodoče ne bodo dajale denarne podpore, pač pa živinorejci lahko dobijo brezplačno načrte in strokovno navodilo, ako zaprosijo zato pri poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani.

6. Plemenski sejmi se bodo vršili v plemensko najbolj razvitih okrajih obenem z živinskimi razstavami.

7. Zboljšanje užitkov pri živini se mora sistematično pričeti. Na vseh kmetijskih šolah in bodočih rejskih središčih naj se uvede kontrola mlečnosti po načinu kontrolnih društev. Kot predpriprava za kontrolna društva se vršijo letos po deželi molzni tečaji, pri katerih se teoretično in praktično razpravlja o glavnih činiteljih mlečnosti, ki so: odbira plemenskih živali, pravilna vzreja telic, molža, krmljenje, snaga, zrak in svetloba. Kraji, kjer se smatrajo taki tečaji potrebni, naj se pridno priključajo pri poverjeništvu za kmetijstvo.

8. Živinorejske organizacije (bikorejske in živinorejske zadruge) se v Sloveniji z malimi častnimi izjemami niso zamogle povolno razviti, ker so se preveč stavile na stališče državne podpore in zahtevale od članov premalenkosti deležev. Od še obstoječih zadrug se bodo zbirali podatki o njih delovanju: nadaljnega ustanavljanja se pa začasno ne more priporočiti. Živinorejska organizacija se bo izvedla po občinah s tem, da si občinski odbor iz svoje sredine izbere živinorejski odsek, kateremu je naložena skrb za povzdigo živinoreje v občini. Taki živinorejski odsaki se bodo osnovali na podlagi začasne odredbe, ki bo v kratkem izšla.

Končno so se kot naloge najbližje prihodnosti pripoznale sledeče: ustanovitev živinorejskih odsekov po občinah, priklopitev planšarstva živinoreji in ustanavljanje rejskih središč.

Živinorejci! V kratkih potezah smo vas seznanili z načrtom za povzdigo živinoreje; podane so splošne smernice, na podlagi katerih najde vsak svoj določen delokrog. Zdaj pa s polno paro na delo, da v kratkem nadomestimo to, kar nam je vojna uničila.

**Staro lito in kovano
železo**

vsake vrste, kupuje po najvišji ceni vagone
Vatro Kosi, Makole-Poljčane.

Mariborska eskomptna banka podružnica Murska Sobota

Centrala v Mariboru.

Podružnica v Velikovcu

Sprejema vloge na knjižice, ter jih obrestuje po **3 % čistih**, ter vloge na tekoči račun po dogovoru.

Dovoljuje vsakovrste trgovske kredite. — Zamenjuje tuj denar po najugodnejšem kurzu. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle pod najkulantnejšimi pogoji.

Uradni prostori v občinski hiši v I. nadstropju.

Miši - Podgane stenice - ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porablja svoja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 8—, za podgane in miši K 8—, za ščurke K 8—, posebno močna tinktura za stenice K 10—, uničevalce moljev, prašek za uši v obleki in perilu, proti mravljam, proti ušem pri perutini K 6—, prašek proti mrčesom K 6—, mazilo proti ušem pri ljudeh K 4—, mazilo za uši pri živini K 4—, tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničevalcev rastlin) K 6—. Pošilja po povzetju Zavod za eksport

M. Jankor, Zagreb 46, Petrinjska ulica 3

Posredovalnica vseh služb

posreduje zanesljivo moško in žensko služništvu, sobarice za privatne hiše, hotele, natakarike za gostilne, hlapce, dekle itd., ter se priporoča

Rozalija Ruscher
v Ljutomeru. 13—13

Sobni in dekoracijski slikar

Janko Horvat v Ljutomeru

se priporoča slav. občinstvu za izvršitev vsakovrstne slikarije, kakor slikanje sob, kapelic, reklamnih napisov ter prenovljanje obcestnih kapelic in križev. Prevzame vsakovrstno oljnat barvanje stavb in pohištva. Delo solidno. Cene zmerne.

Apno

se dobi vedno sveže, vsaka množina po nizki ceni. Apneni prah (umetno gnojilo) 1 kg. po 15 vinarjev; za portlandcement se naročila sprejemajo, pri **Vekoslav Bratina**, trgovcu v Križevcih pri Ljutomeru.

PREKLIC.

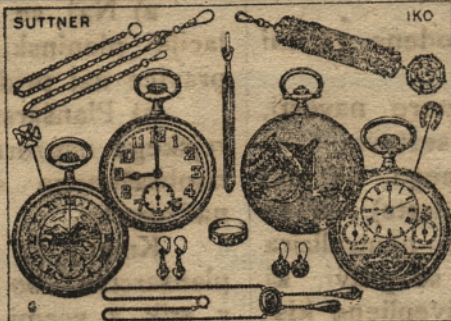
Podpisani obžalujem in prekličem nepremišljene, razaljavno hujskajoče besede, ki sem jih izrekel, dne 19. aprila t. l. v Senčarjevi trgovini Mala Nedelja.

MALA NEDELJA, 19. aprila 1920.

ALOJZIJ OSTERC.

ENA URA?

Katera trajno veseljepovzročuje?

Niklasta, jeklena, srebrna, zlata, po vsaki ceni in presenečeni bode! Tudi verižice, prstane, zapetnice in vsakovrstne potrebne reči, kokor škarje, nože, britve, doze za cigarete, sibičnjake, denarnice itd. Vse dobro in ceno!

Zahtevajte cenike od:

H. SUTTNER
Ljubljana štev. 978

Samo Suttner-jeva ura!

Hočete obdržati svojo lepoto? Hočete imeti kakor baržun mehko kožo?

Nočete solnčnih peg, mozoljev in ogrcev?

Uporabljajte Fellerjevo pravo Elza ebravno, kožo obvarjajočo pomado! Občudovani bode! Zavidani! 1 lonček 9 K. No. III močnejše vrste 12 K. K temu Fellerjeve najfinejše lilijsnomlečno milo 16 K.

Hočete imeti lepe, zdrave lase?

Fellerjeva prava Elza Tanochina pomada za rast las doseže bujne lase! Zapreči prhaj, prerano osivenje. Zabrani plešo! 1 lonček 9 K. No. III 12 K. K temu močno terovo milo za umivanje glave 8 K. Šampon 1 K. Mazilo za brke 2 K 50 v, in 3 K— v.

Mučijo Vas kurje očesa?

Fellerjev pravi turistovski obliž učinkuje brez bolečin, hitro in zanesljivo! Nobenih kurjih očes več! Nobenih žuljev! Nobene trde kože! Mala škadlja 4 K— v. velika škadlja 6 K— v.

Želite še kaj?

Fellerjeve Elza umivalne pastilje (Kolonjska voda) 1 škadlja 7 K.

Fellerjev usipalni prašek proti potenju 1 škadlja 6 K. — Fellerjev mentoln etnik zoper glavo in zobobol 1 škadlja 4 K— v.

Fellerjev Elza fluid 6 dvojnati ali 2 veliki steklenici specijalni 36 K.

Najboljši parfum z najfinejšim duhom od 8 K naprej. Najfinejši Hega-puder Dr. Kluger, bel, roza in rumen, 1 velika škadlja 12 K.

Močna francovka u steklenicama po 8 K in 22 K. Lilijsno mlečno milo 16 K. Katranovo milo 8 K. Hega-puder Dr. Kluger 12 K. Omot in poština posebej a najceneje.

EUGEN V. FELLER, Ijekarnar Stubica, DONJA ELZA TRG, Nr. 264 (Hrvatska)

Jajca

sveža kupi v vsaki množini in prosi za ponudbe eksportna trgovina **Ed. Suppanz**, **Pristova, Slovenija.**

Zopet

ogromna pošiljatev manufakture naravnost iz inozemstva je prejela trdka

R. Stermecki v Celju

in sicer volne, češnje, tiskanine, etamina, batista za ženske obleke, sukna kamgarna in blačevine za moške obleke, belega in pisanega platna za perilo, kleta, cvilha, robcev, svile in še mnogo raznega drugega blaga, katero se prodaja zaradi nakupa v velikanskih množinah po čudovito nizkih cenah. Razen tega vedno velika zaloga lastnega izdelka srajc, predpasnikov, bluz, kril, ženskih, moških in fantovskih oblek po zelo nizkih cenah. Čevlji, ženski, moški in otroški vedno v velikanski zbirni, pristno ročno delo od lastnih čevljarjev.

Ilustrovani cenik zastoj!

Na debelo samo v I. nadstropju.

Veletrgovina razpošiljalna

R. Stermecki Celje št. 303 Slovenija.

Gospodarska zadruga

za Prekmurje, Mursko polje in Slov. gorice r. z. z o. z.

ima v zalogi po najnižjih dnevni cenah razno manufakturno blago za moške in ženske obleke, barhente, vseh vrst platno, blago za ženske predpasnike; razno kuhinjsko posodo, riž, čaj, papriko; usnje, podplate, moške in ženske čevlje. Vseh vrst moko, zdrob, otrobe, testenine.

Kupuje zrna, sadje, kože, vino, sadjevec, žganje, sploh vse poljedelske pridelke.

Posreduje pri nakupovanju strojev in vseh gospodarskih potrebščin.

Kupovati in prodajati zadrugi imajo pravico samo člani. Novi člani se sprejemajo v zadrugi pisarni in pri podružnicah. Osrednja trgovina in pisarna: **v Gornji Radgoni.** Podružnice: **Cankova** in **Murska Sobota.** Dolnja Lendava :: Križevci pri Ljutomeru

Razpošiljam

samo na debelo fino kremo za čevlje znamka

„CIPULIN“

Dalje raznovrstno špeci-rijsko in galantrijsko blago. **I. MENART** trgovec, Domžale, Slovenija.

Kupim

decimalko novo ali pa tudi že rabljeno. Ponudbe z opisom na naslov: **Poštno ležeče S. V. 25. Ljutomer.**

Garje,

srebečico, kraste, lišaje uniči pri človeku mast proti garjam. Brez vonja in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo s poštino 10/50 K pri **Iekarni Trnkoci, Ljubljana.**

Mastin

primešaj krmi; vsak teden eno pest, če pa se rabi kot nadomestilo za krmo, tedaj 2 pesti. 5 zavojčkov Mastina, prahu za pitanje zdrave, debele živine, za tvorbo jajc in mleka, zadostuje za 6 mesecev za vsako živinčje. Dobil je najvišje kolanje v Londonu, Parizu, Rimu, Dunaju. Tisoče gospodarjev ga hvali in ponovno kupuje. Zahtevaj ga pri lekarnarju ali pri trgovcu, vsak ga lahko prosto prodaja. Ali pa piši **Iekarni Trnkoci v Ljubljani**, Kranjsko, po 5 zavojčkov. Stane 20 kron 50 vinarjev z poštino.

POSJOJILNICA V GORNJI RADGONI

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Hranilne vloge

sprejema od vsakega in njih obrestuje po najvišji obrestni meri. Obresti se pripisujejo koncem vsakega leta brez posebnega naročila h kapitalu. Hranilne knjižice drugih tuzemskih denarnih zavodov se sprejemajo brez vseh stroškov kot hranilne vloge, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so strankam na razpolago položnice kr. poštnege čekovnega urada v Ljubljani štev. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

Posojila

plača le koleke.

na osebni kredit, na hipoteke, trgovske kredite in v tekočem računu daje pod najugodnejšimi pogoji. Izposujuje tudi na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzema Posojilnica na sebe in dolžnik plačuje svoj dolg pri Posojilnici naprej. Siroški za to ne presegajo nikdar 10 K. Prošnje za vknjižbo novih kakor tudi za izbris plačanih posojil dela Posojilnica brezplačno, stranka

Uradne ure

so vsak ponedeljek, torek, četrtek in petek od 9. do 12. ure dopoldna. Ako pa pride na ta dan praznik, uraduje se naslednji dan. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar.

Pojasnila

se dajejo, prošnje sprejemajo in vsi drugi uradni posli izvršujejo vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldna.

Uradni prostori

so v lastni hiši, Glavna cesta, štev. 14, tik kolodvora.